ISSN 2591-1201 LETNIK 4 • 2020 • ŠTEVILKA 1 IN 2

Dileme

Razprave o vprašanjih sodobne slovenske zgodovine

DILEME

Dileme

Razprave o vprašanjih sodobne slovenske zgodovine

Izdajatelj in založnik
Študijski center za narodno spravo

Naslov uredništva
Tivolska 42, 1000 Ljubljana

Glavni urednik
dr. Renato Podbersič (Slovenija)

Uredniški odbor
ddr. Igor Grdina (Slovenija), dr. Tamara Griesser Pečar (Avstrija), dr. Damjan Hančič (Slovenija), dr. Marica Karakaš Obradov (Hrvaška), dr. Tomaž Kladnik (Slovenija), dr. Jože Možina (Slovenija), dr. Jelka Piškurić (Slovenija), dr. Igor Salmič (Slovenija)

Spletni naslov
www.scnr.si

Leto izida: 2020

Redakcija te številke je bila zaključena 2. 11. 2020.

Lektoriranje in prevod povzetkov
Megamoment, d. o. o.

Oblikovanje in prelom
Inštitut Karantanija

Tisk
Nonparel, d. o. o.

Naklada
300 izvodov

Cena te številke
15 €

issn 2591-1201

D i l e m e

Razprave o vprašanjih sodobne slovenske zgodovine

LETNIK 4 • 2020 • ŠTEVILKI 1 IN 2

VSEBINA

Uvodnik

Tamara Griesser Pečar
Koroški plebiscit – ob stoletnici
7

Razprave

Aleš Šafarič
Telesnovzgojna organizacija Orel po 1. svetovni vojni
21

Marica Karakaš Obradov
Doseljavanje Slovenaca u NDH s posebnom osvrtom na područje Korduna i Banovine
67

Damjan Hančič
Revolucija v okupirani Ljubljani v letih 1941 in 1942: žrtvoslovni prikaz njenih posledic
91

Mirjam Dujo Jurjevčič
Biti partizan, vaški stražar ali domobranec
119

Jelka Piškurić
»Sistem socialistične demokracije in razvoja socialističnega gospodarstva stremi za tem, da se formirajo gospodarsko močne občine«
155

David Petelin
Od več ljubljanskih do enotne mestne občine
177

Aleš Maver
Rim 45 pr. Kr., Milan 395 po Kr., Metlika 1999 po Kr.: Neprijetnost in nujnost spomina na državljansko vojno
217

Predstavitev zgodovinskih virov

Ivo Jevnikar
Ob spominih Francija Heinriharja o bojih za severno mejo
241

In memoriam

Renato Podbersič ml.
Pavle Borštnik
267

Recenzije

Mateja Čoh Kladnik
Leon Štukelj in Tovarišija
277

Tomaž Kladnik
Slovenski razkol
281

Renato Podbersič st.
Z udarno pestjo
287

R a z p r a v e

Prejeto: 23. 9. 2020
1.01 izvirni znanstveni članek

Damjan Hančič[1]

Revolucija v okupirani Ljubljani v letih 1941 in 1942: žrtvoslovni prikaz njenih posledic[2]

Izvleček

Članek se osredinja na prvo obdobje revolucionarnega nasilja in prikaže na podlagi do zdaj pregledanih virov, da je revolucionarna stran v Ljubljani in bližnji okolici v obdobju do pojava oboroženih oddelkov protirevolucionarne strani, tj. od julija 1941 do konca oktobra 1942 izvedla napade, ugrabitve ali atentate na okoli 200 oseb, od tega je bilo do konca oktobra 1942 kar okoli 170 oseb tudi ubitih. Med temi je bila velika večina civilistov oz. nevojaških oseb ter nekaj tudi žrtev iz lastnih vrst, tj. partizanskih dezerterjev ali »nezanesljivih oseb«. V članku je objavljen aktualiziran poimenski seznam žrtev iz tega obdobja.

KLJUČNE BESEDE: *Ljubljana, druga svetovna vojna, revolucionarno nasilje, žrtve, 1941, 1942*

1 Dr. Damjan Hančič, znanstveni sodelavec, Študijski center za narodno spravo, Tivolska 42, SI – 1000 Ljubljana, damjan.hancic@scnr.si.

2 Raziskovalni program št. P6-0380 je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Abstract

The article focuses on the first period of revolutionary violence and uses sources reviewed thus far to show that the revolutionary side in Ljubljana and its immediate surroundings carried out attacks, kidnappings and assassinations targeting around 200 people between July 1941 and the end of October 1942 until the emergence of the counter-revolutionary side's armed units; as many as around 170 of those people were killed. The vast majority of them were civilians or non-military persons, but there were also some victims from the revolutionaries' own ranks – these were Partisan deserters or "unreliable persons". The article contains an up-to-date list of the names of the victims from this period.

KEY WORDS: *Ljubljana, Second World War, revolutionary violence, victims, 1941, 1942*

Uvod

Kmalu po okupaciji in razdelitvi Slovenije med okupatorje spomladi leta 1941 so se začeli na tem območju poleg okupacije odvijati različni pojavi: kolaboracija, upor proti okupatorju, revolucija in protirevolucija. Vsi ti različni procesi so se medsebojno tudi prepletali in učinkovali drug na drugega. V pričujočem članku se bomo omejili na enega teh procesov – revolucijo in z njo povezano nasilje, krajevno pa na Ljubljano, ki je bila v obravnavanem obdobju od poletja 1941 do jeseni 1942 pod okupacijo fašistične Italije.

Izraz revolucionarno nasilje pomeni nasilje, ki so ga med drugo svetovno vojno na Slovenskem izvajale oborožene enote pod odločujočim vplivom Komunistične partije Slovenije (KPS). Te so v okviru svojega delovanja pogosto izvajale nasilje nad prebivalstvom tudi iz političnih razlogov. Slovenski in jugoslovanski komunisti so namreč v primerjavi z drugimi komunističnimi partijami (KP) v okupiranih državah hkrati z odporom proti okupatorju začeli v odporniškem gibanju uveljavljati tudi revolucionarne elemente, zaradi česar je odporništvo dobivalo vse bolj monoliten značaj,[3] kar je vodilo v revolucijo in posledično v državljansko vojno, zaradi česar se pojavlja večje število žrtev med domačim prebivalstvom kot na tistih območjih Evrope, kjer hkrati z odporom proti okupatorju ni potekala še revolucija. KPS je tako prek protifašističnega boja izvedla revolucijo, saj je okupacijo ocenjevala kot edinstveno priložnost za uresničitev svojih revolucionarnih ciljev.[4]

KPS je že 16. septembra 1941 sprejela t. i. *zaščitni odlok*, s katerim je prepovedala vsak odpor proti okupatorju zunaj

3 Vida Deželak Barič, *Komunistična partija Slovenije in revolucionarno gibanje 1941–1943,* Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana 2007, str. 10.

4 Prav tam.

Osvobodilne fronte (OF) in kot kazen za kršitev tega sklepa vsakomur zagrozila s smrtjo. Izvršilni organ sklepov tega odloka naj bi bila Varnostnoobveščevalna služba (VOS), ki jo je Centralni komite KPS ustanovil že sredi avgusta 1941, vendar je začela delovati šele konec septembra tega leta. Bila je izrazito vezana na partijsko organizacijo in jo je partija skrbno »čuvala« pred drugimi skupinami v OF ter jo ohranjala v precejšnji konspiraciji.[5] VOS je vodil kolegij oziroma centralna komisija VOS, ki so jo sestavljali Zdenka Kidrič, Edo Brajnik, dr. Vito Kraigher in nekaj časa tudi Franc Ravbar. V Ljubljani so se varnostniki (vosovci) zbirali v manjše skupine, ki so jih imenovali »*borbene grupe*«, včasih tudi »*sabotažne ali udarne grupe*«. Posamezne, predvsem težje akcije so izvrševali borci iz raznih borbenih grup. Prvi člani VOS so bili izključno člani KP in (ali) njenega podmladka Skoja.[6]

Revolucionarno nasilje na obravnavanem območju so v letih 1941 in 1942 povzročali bodisi pripadniki VOS (varnostniki) bodisi partizanske enote; medtem ko so prvi delovali v mestnem središču oziroma znotraj bodeče žice, pa so partizanske enote povzročale žrtve v ljubljanskih predmestjih ali njeni neposredni okolici.

Usmrtitev posamezne izbrane žrtve so člani VOS imenovali »*likvidacija*« ali »*justifikacija*«, izvršili pa so jo na podlagi obvestil njihove obveščevalne službe in odločitve nekaterih posameznikov z vrha VOS, tako da je bila VOS hkrati

5 Tamara Griesser Pečar, *Razdvojeni narod: Slovenija 1941–1945: okupacija, kolaboracija, državljanska vojna, revolucija*, Mladinska knjiga, Ljubljana 2007 (dalje Griesser Pečar, *Razdvojeni narod*), str. 143.

6 Ivo Žajdela, *Kadrovski temelj za VOS,* v: *Novo Jutro,* št. 5, 30. april 1991, str. 4; Glejte tudi *SI AS 1931,* šk. *721, 302-20/ZA, Zgodovina VOS, Varnostnoobveščevalna služba Osvobodilne fronte,* str. 1–46.

obveščevalni, preiskovalni, sodni in izvršilni organ,[7] zato so bile njihove »*obsodbe*« še manj legitimne, upravičene in pravno korektne kot odločitve poznejših, t. i. partizanskih sodišč.[8]

Časovnica, obseg in kategorizacija žrtev revolucionarnega nasilja v Ljubljani v letih 1941 in 1942

V prvem obdobju okupacije je KPS v Ljubljani prek OF in zlasti njene VOS delovala kot t. i. država v državi, saj je spomladi 1942 po Kardeljevih navedbah *»varnostna služba prišla na tako dober glas, da se tisti, ki ga je vzela na muho, ne more rešiti /…/ in da so Slovenci menda edini narod v Evropi, ki ima svojo belo emigracijo že v času, ko je sama na oblasti*«.[9] Te Kardeljeve navedbe potrjuje tudi naša raziskava, saj je bilo v tem obdobju nasilje odporniško-revolucionarne strani uperjeno v glavnem proti slovenskemu prebivalstvu in le delno proti okupatorjem. Tako je v mestu Ljubljana razmerje med od revolucionarne strani pobitimi Slovenci in okupatorjevimi vojaki v tem obdobju znašalo celo 1 : 10 na račun Slovencev.

Iz medsebojne primerjave različnih arhivskih in že objavljenih virov je razvidno, da je revolucionarna stran v obdobju od julija 1941 do konca oktobra 1942, ki predstavlja prvi vrhunec

7 Griesser Pečar, *Razdvojeni narod*, str. 143–148.

8 Milko Mikola, *Sodni procesi na Celjskem 1944–1951*, *Zgodovinski arhiv Celje, Celje, 1995*, str. 4; prim.: Griesser Pečar, *Razdvojeni narod,* str. 423–434; glejte tudi ARS, AS 1887, *Zbirka NOB tiska – periodika,* Zoran Polič, Partizanska sodišča, v: Slovenski partizan, konec septembra 1943, leto II, št. 4, str. 15, 16.

9 *Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji*, *Knjiga 1, marec 1941–marec 1942*, Ljubljana: Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, 1962, Pismo člana politbiroja CK KPJ Edvarda Kardelja z dne 29. marca 1942 generalnemu sekretarju KPJ Josipu Brozu Titu o položaju v Sloveniji, št. 151, str. 323.

medvojnega revolucionarnega nasilja na tem območju, izvedla napade na več kot 200 oseb, od tega je bilo do konca oktobra 1942 ubitih okoli 170 oseb; okoli 160 žrtev je bilo nevojaških oseb (v glavnem civilistov, nekaj tudi orožnikov) in okoli deset vojaških oseb (partizanov in partizanskih dezerterjev). Revolucionarno nasilje je v tem času na obravnavanem območju doseglo vrhunec poleti 1942 (v mesecih juniju, juliju in avgustu), čemur je botrovalo zlasti povečanje nasilja, ki so ga povzročale partizanske enote v neposredni okolici Ljubljane, medtem ko je bilo nasilje VOS v mestu Ljubljana največje od marca do junija 1942. Med žrtvami je bila približno četrtina oseb ženskega spola.[10]

Če analiziramo smrtne žrtve v tem obdobju, ki so jih v Ljubljani povzročili oboroženi pripadniki revolucionarne strani, bi jih lahko uvrstili v različne kategorije. Prvo kategorijo predstavljajo predvojni policisti, stražniki, orožniki, mestni in državni uradniki. Drugo kategorijo predstavljajo upokojeni ali aktivni častniki bivše kraljeve jugoslovanske vojske. Tretja kategorija so železničarji, vlakovodje, železniški delavci, ki so umrli večinoma kot žrtve raznih diverzij na vlakih. Četrto kategorijo predstavljajo predstavniki političnega in strankarskega ter sindikalnega življenja predvojne Ljubljane, pri čemer je zaznati, da so bili najprej na vrsti liberalci in socialdemokrati, šele nekoliko pozneje pripadniki katoliške oz. »klerikalne« politične opcije. Peto kategorijo predstavljajo predvojni emigranti s Primorskega, ki so jih zaradi znanja italijanščine sumili izdajstva. Šesto kategorijo predstavljajo dekleta, ki so jim očitali druženje z italijanskimi vojaki. Sedmo kategorijo predstavljajo obrtniki in delavci, ki so opravljali delo na terenu ali bili v stiku

10 Damjan Hančič, *Revolucionarno nasilje v Ljubljani 1941–1945*, Študijski center za narodno spravo, Ljubljana 2015 (dalje: Hančič, *Revolucionarno nasilje v Ljubljani 1941–1945*), str. 101.

z veliko ljudmi. Osmo kategorijo ljubljanskih žrtev revolucionarnega nasilja predstavljajo zajeti interniranci na vlaku pri Verdu, ki se niso želeli pridružiti partizanom. Posebno, deveto skupino, predstavljajo tudi žrtve revolucionarnega nasilja iz lastnih vrst. To so bili partizanski dezerterji, »nezanesljivi« partizani ter člani OF in disciplinsko kaznovani partizani. Med umorjenimi sta bila v tem obdobju tudi duhovnika, pri čemer je bil eden (Hubert Leiler) ustreljen pomotoma, Lambert Ehrlich pa načrtno.

Jeseni 1942 se je prva faza revolucionarnega nasilja z nastopom oboroženih skupin protirevolucije (Ljubljanske varnostne straže v mestu in lokalnih vaških straž v ljubljanski okolici) končala, bratomorna vojna med Slovenci pa je stopila v novo fazo, ko žrtev nista povzročala le okupator in revolucionarna stran, pač pa tudi protirevolucionarni tabor.

V nadaljevanju sledi tabelarni seznam žrtev revolucionarnega nasilja v Ljubljani iz prvega obdobja, tj. do nastanka t. i. vaških straž. Seznam je bil prvotno sicer objavljen v publikaciji Študijskega centra za narodno spravo z naslovom Revolucionarno nasilje v Ljubljani, 1941–1945, zdaj pa so podatki o žrtvah revidirani in posodobljeni.

Seznam žrtev revolucionarnega nasilja do konca oktobra 1942[11]

	Priimek in ime žrtve	Kraj bivanja	Datum smrti	Datum rojstva	Povzročitelj smrti, status žrtve, opombe
1.	Jagodic, Viktor	Ljubljana Šiška	10. 8. 1941	24. 3. 1908	orožnik
2.	Sušnik, Jožef	Ljubljana Polje	18. 8. 1941	17. 7. 1888	orožnik
3.	Praprotnik, Ciril	Ljubljana	22. 8. 1941	8. 2. 1915	žrtev še neorganiziranih članov KPS
4.	Birsa, Kristjan	Ljubljana Dravlje	28. 8. 1941	1. 2. 1919	žrtev VOS, krovski pomočnik
5.	Crljen, Lovro	Ljubljana Štepanja vas	10. 9. 1941	8. 10. 1913	žrtev VOS
6.	Breskvar, Franc	Ljubljana	1. 10. 1941	17. 7. 1912	žrtev VOS
7.	Notar, Ivan (Janez)	Ljubljana Bežigrad	1. 10. 1941	21. 6. 1909	žrtev VOS
8.	Chiodi, Jernej	Ljubljana Vevče	14. 10. 1941	4. 1. 1900	žrtev VOS
9.	Kobal, Emil	Ljubljana	21. 10. 1941	24. 4. 1914	žrtev VOS

11 Seznam je nastal na osnovi različnih virov, največ na osnovi fonda ZAL, LJU 630, Komunalno podjetje Žale, šk. 226, 227, 228, 234. Podatki so bili preverjeni tudi na imenskem seznamu smrtnih žrtev 2. svetovne vojne, ki je rezultat znanstveno zasnovane zgodovinopisno-žrtvoslovne raziskave in jo je med letoma 1997 in 2012 izvajal Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani. Spletna stran: https://www.sistory.si/zrtve.

10.	Derganc, Alojzij	Ljubljana Polje	15. 11. 1941	30. 5. 1893	žrtev VOS
11.	Koželj, Josip	Ljubljana	19. 11. 1941	27. 3. 1902	žrtev VOS, policijski stražnik
12.	Dovč, Janez (Janko)	Ljubljana Stožice	29. 11. 1941	27. 5. 1899	žrtev VOS
13.	Porenta, Anton	Ljubljana Zavoglje	30. 11. 1941	26. 9. 1909	ubili partizani, uradnik
14.	Porenta, Osvald	Ljubljana Zavoglje	30. 11. 1941	30. 7. 1918	ubili partizani, uradnik
15.	Emmer, Franc (Fanouš)	Ljubljana Šiška	4. 12. 1941	26. 7. 1918	žrtev VOS
16.	Valenčak, Ivan	Ljubljana Moste	5. 12. 1941	neznano	žrtev VOS, direktor kem. tov. v Mostah
17.	Jarc, Valter	Ljubljana	10. 12. 1941	23. 8. 1922	žrtev VOS
18.	Urankar, Vinko	Ljubljana Polje	11. 12. 1941	21. 1. 1892	žrtev VOS, socialdemokratski sindikalist
19.	Šlegel, Marija Frančiška	Ljubljana Šiška	17. 12. 1941	31. 3. 1887	žrtev VOS
20.	Šlegel, Ivan Otokar	Ljubljana Šiška	18. 12. 1941	17. 6. 1910	žrtev VOS
21.	Nemec, Anton	Ljubljana Dravlje	28. 12. 1941	15. 10. 1920	žrtev VOS, dimnikar
22.	Hvastja, Cvetko	Ljubljana Savlje - Ježica	30. 12. 1941	10. 9. 1923	žrtev VOS, nekdanji aktivist OF
23.	Hvastja, Ludovik	Ljubljana Savlje - Ježica	30. 12. 1941	25. 8. 1914	žrtev VOS, nekdanji aktivist OF

24.	Polak, Janko (Ivan)	Ljubljana	5. 1. 1942	26. 12. 1907	žrtev VOS, policist
25.	Jezeršek, Anton	Ljubljana	11. 1. 1942	4. 5. 1907	žrtev VOS, vulkanizer
26.	Ronner, Svojmir	Ljubljana	11. 1. 1942	3. 11. 1918	žrtev VOS, nekdanji aktivist OF
27.	Krajšek, Jože	Ljubljana Dravlje	21. 1. 1942	4. 1. 1931	žrtev VOS
28.	Novak, Ivan (Janez)	Ljubljana	23. 1. 1942	26. 12. 1922	žrtev VOS
29.	Krapež, Ana Zofija	Ljubljana	24. 1. 1942	23. 7. 1923	žrtev VOS
30.	Lenič, Janez (Jernej)	Ljubljana Center	28. 1. 1942	25. 10. 1897	žrtev VOS, orožniški poveljnik
31.	Rožič, Franc	Ljubljana Šiška	28. 1. 1942	3. 10. 1900	žrtev VOS
32.	Pliverič, Zvonko	Ljubljana	1. 2. 1942	16. 3. 1920	žrtev VOS
33.	Urbančič, Anton	Ljubljana	1. 2. 1942	21. 5. 1907	žrtev VOS
34.	Jageman, Alfonz	Ljubljana	4. 2. 1942	1. 2. 1923	žrtev VOS, partizanski dezerter
35.	Šulc, Marija	Ljubljana Vič	6. 2. 1942	18. 12. 1876	žrtev VOS
36.	Renko, Franc	Ljubljana Sp. Hrušica	11. 2. 1942	26. 9. 1919	žrtev partizanov
37.	Renko, Rajko	Ljubljana Sp. Hrušica	8./11. 2. 1942	25. 6. 1910	žrtev partizanov
38.	Šušteršič, Ivan	Ljubljana Štepanja vas	18. 2. 1942	20. 12. 1919	žrtev VOS, partizanski dezerter

39.	Praprotnik, Avgust	Ljubljana Center	20. 2. 1942	5. 10. 1891	žrtev VOS, industrialec
40.	Žakelj, Alojz	Ljubljana Vrhovci	20. 2. 1942	26. 5. 1909	žrtev VOS, partizanski dezerter
41.	Gregorič, Dragica	Ljubljana Zg. Kašelj	21. 2. 1942	24. 10. 1923	žrtev VOS
42.	Urbanc, Ivanka (Jovana)	Ljubljana Sostro	28. 2. 1942	16. 5. 1921	žrtev partizanov
43.	Urbanc, Janez	Ljubljana Sostro	28. 2. 1942	23. 5. 1895	žrtev partizanov
44.	Pek (Peca), Franc	Ljubljana Zalog	9. 3. 1942	neznano	žrtev VOS
45.	Fifer, Vera	Ljubljana Zalog	14. 3. 1942	9. 4. 1922	žrtev VOS ali partizanov
46.	Sadar, Zvonko	Ljubljana (Zagorje)	16. 3. 1942	neznano	žrtev VOS
47.	Župec, Franc	Ljubljana	16. 3. 1942	14. 3. 1920	žrtev VOS
48.	Kikelj, Jaroslav	Ljubljana	18. 3. 1942	15. 5. 1919	žrtev VOS
49.	Makše, Leopold	Ljubljana Trnovo	18. 3. 1942	23. 7. 1915	žrtev partizanov, železničar
50.	Trampuž, Vinko (Cene)	Ljubljana	18. 3. 1942	16. 7. 1904	žrtev VOS
51.	Leiler, Hubert	Ljubljana	21. 3. 1942	28. 6. 1894	žrtev VOS, duhovnik, umorjen po pomoti
52.	Škrbec, Alojzij	Ljubljana (Šentjernej)	23. 3. 1942	28. 3. 1918	žrtev VOS

53.	Brajer (Vrajer), Anton	Ljubljana	25. 3. 1942	11. 10. 1924	žrtev VOS
54.	Pucelj, Ivan	Ljubljana Rudnik	26. 3. 1942	20. 5. 1896	žrtev VOS
55.	Longer, Marija	Ljubljana	2. 4. 1942	19. 10. 1893	žrtev VOS
56.	Hvale, Breda	Ljubljana Mesto	5. 4. 1942	13. 2. 1922	žrtev VOS
57.	Hribar, Ivanka	Ljubljana Bizovik	6. 4. 1942	20. 4. 1923	žrtev VOS
58.	Wiederwohl, Eva	Ljubljana Šiška	7. 4. 1942	8. 1. 1913	žrtev VOS
59.	Zupančič, Anton	Ljubljana	10. 4. 1942	2. 11. 1921	žrtev VOS
60.	Zupančič Uršula	Ljubljana	10. 4. 1942	22. 10. 1896	žrtev VOS
61.	Habič, Marija (Milka)	Ljubljana Zadvor	13. 4. 1942	4. 2. 1922	žrtev partizanov
62.	Galič, Viktor	Ljubljana Vič (Brdo)	15. 4. 1942	20. 8. 1911	žrtev partizanov
63.	Čuk, Evgenija	Ljubljana Podutik	17. 4. 1942	4. 2. 1904	žrtev partizanov
64.	Čuk, Lenart	Ljubljana Podutik	17. 4. 1942	21. 1. 1900	žrtev partizanov
65.	Čuk, Vanda (Ivanka)	Ljubljana Podutik	17. 4. 1942	15. 6. 1940	žrtev partizanov
66.	Ceglar, Franc	Ljubljana	18. 4. 1942	25. 6. 1916	žrtev VOS
67.	Kastrin, Vida	Ljubljana Šiška	25. 4. 1942	neznano	žrtev VOS

68.	Jeraj, Franc	Ljubljana Štepanja vas	13. 5. 1942	neznano	žrtev VOS
69.	Rus, Maks	Ljubljana Polje	17. 5. 1942	28. 7. 1920	žrtev VOS
70.	Cankar, Milko	Ljubljana Dobrunje	18. 5. 1942	20. 2. 1921	žrtev partizanov, umorjen v Bliski vasi
71.	Jakoš, Franc	Ljubljana Dobrunje	18. 5. 1942	8. 10. 1888	žrtev partizanov, umorjen v Bliski vasi
72.	Jakoš, Franci	Ljubljana Dobrunje	18. 5. 1942	8. 12. 1922	žrtev partizanov, umorjen v Bliski vasi
73.	Jakoš, France	Ljubljana Bizovik	18. 5. 1942	3. 9. 1920	žrtev partizanov, umorjen v Bliski vasi
74.	Pavčič, Janez (Ivan)	Ljubljana Bizovik	18. 5. 1942	8. 8. 1923	žrtev partizanov, umorjen v Bliski vasi
75.	Ehrlich, Lambert	Ljubljana Center	26. 5. 1942	18. 9. 1878	žrtev VOS, duhovnik, vodja stražarjev
76.	Rojic, Viktor	Ljubljana Center	26. 5. 1942	26. 9. 1908	žrtev VOS
77.	Peršuh, Ivo	Ljubljana Center	28. 5. 1942	17. 12. 1898	žrtev VOS
78.	Povše (Polše), Janez (Ivan)	Ljubljana Mala vas/Ježica	28. 5. 1942	1923	žrtev VOS, fotograf
79.	Jereb, Stanko	Ljubljana Mala vas/Ježica	28. 5. 1942	neznano	žrtev VOS
80.	Bradač, Franc	Ljubljana	maja 1942	neznano	žrtev VOS

81.	Kozorog, Ivo	Ljubljana	3. 6. 1942	neznano	žrtev VOS
82.	Mlakar, Olga	Ljubljana	6. 6. 1942	19. 4. 1908	žrtev partizanov
83.	Anžur, Fani (Frančiška)	Ljubljana	8. 6. 1942	21. 12. 1925	žrtev partizanov, ubita v Krimski jami, partizanka
84.	Janežič, Olga	Ljubljana	8. 6. 1942	30. 12. 1921	žrtev partizanov, ubita v Krimski jami, partizanka
85.	Mažgon, Vida	Ljubljana	8. 6. 1942	24. 6. 1925	žrtev partizanov, ubita v Krimski jami, partizanka
86.	Pezdir, Miro	Ljubljana	8. 6. 1942	6. 1. 1921	žrtev partizanov, ubit v Krimski jami, partizan
87.	Hvale(c), Maks	Ljubljana (Ig)	12. 6. 1942	27. 8. 1923	žrtev VOS, hlapec
88.	Sunjič (Šunjič), Marko	Ljubljana	12. 6. 1942	14. 10. 1904	žrtev VOS, trgovec
89.	Korošec, Ciril (Franc)	Ljubljana Studenec	13. 6. 1942	24. 3. 1908	žrtev VOS
90.	Sattler, Ivan	Ljubljana Šiška	14. 6. 1942	15. 5. 1868	žrtev partizanov, vržen v Krimsko jamo, brezdomec
91.	Skvarča, Neža (Reza)	Ljubljana Dravlje	14. 6. 1942	15. 8. 1882	žrtev partizanov, vržena v Krimsko jamo, brezdomka
92.	Dežman, Ivan	Ljubljana Lavrica	15. 6. 1942	13. 12. 1925	žrtev partizanov, umorjen v Krimski jami

93.	Dežman, Janez	Ljubljana Lavrica	15. 6. 1942	30. 9. 1896	žrtev partizanov, umorjen v Krimski jami
94.	Dežman, Pavla	Ljubljana Lavrica	15. 6. 1942	2. 10. 1904	žrtev partizanov, umorjen v Krimski jami
95.	Dovč, Ivo	Ljubljana Stožice	17. 6. 1942	12. 7. 1925	žrtev VOS
96.	Dovč, Marija - Minka	Ljubljana Stožice	17. 6. 1942	20. 9. 1918	žrtev VOS
97.	Lampič, Leopold	Ljubljana Štepanja vas	20. 6. 1942	8. 11. 1921	žrtev VOS
98.	Bolha, Ivan	Ljubljana, Dolenjska cesta	22. 6. 1942	8. 3. 1905(?)	žrtev VOS
99.	Šimnovec, Jože	Ljubljana Dravlje	24. 6. 1942	8. 11. 1911	žrtev partizanov, umorjen pri Dobrovi, zavarovalničar
100.	Rakovec, Herman	Ljubljana	27. 6. 1942	27. 7. 1910	umorili partizani v Krimski jami, partizan
101.	Možina, Marija	Ljubljana Slape, Selo	28. 6. 1942	20. 1. 1920	žrtev partizanov
102.	Erbežnik, Drago	Ljubljana Polje	29. 6. 1942	17. 6. 1907	žrtev partizanov, ubit ob zajetju vlaka v Verdu
103.	Mikec, Dušan	Ljubljana	29. 6. 1942	22. 2. 1924	žrtev partizanov, ubit ob zajetju vlaka v Verdu

104.	Salihar, Ivan	Ljubljana	29. 6. 1942	neznano	žrtev partizanov, ubit ob zajetju vlaka v Verdu
105.	Strah, Franc	Ljubljana Stožice	29. 6. 1942	9. 12. 1903	žrtev VOS
106.	Kobe, Matija	Ljubljana Slape	30. 6. 1942	neznano	žrtev partizanov
107.	Kobe, Rozalija	Ljubljana Slape	30. 6. 1942	neznano	žrtev partizanov
108.	Dimnik, Janez	Ljubljana Sneberje	21. 6. 1942	7. 12. 1919	žrtev VOS
109.	Čokan, Tone	Ljubljana	junij 1942	23. 12. 1916	žrtev partizanov, umorjen na Dolenjskem, partizan
110.	Zajc, Marjan	Ljubljana	1. 7. 1942	21. 5. 1927	partizan, umorili partizani v Krimski jami
111.	Egger, Jože	Ljubljana Podgrad	3. 7. 1942	1901	žrtev partizanov, umorjen pri Dobrniču
112.	Cvern, Lado	Ljubljana	5. 7. 1942	26. 8. 1917	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
113.	Gaberc, Gabrijel	Ljubljana	5. 7. 1942	25. 3. 1925	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
114.	Gaberščček, Milan	Ljubljana	5. 7. 1942	22. 9. 1918	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu

115.	Hmelak, Milko	Ljubljana	5. 7. 1942	19. 1. 1923	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
116.	Hmelak, Vinko	Ljubljana	5. 7. 1942	9. 11. 1921	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
117.	Klemenčič, Martin	Ljubljana Bežigrad (Metlika)	5. 7. 1942	20. 9. 1921	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
118.	Lampret, Mira	Ljubljana Šiška	5. 7. 1942	5. 12. 1916	žrtev partizanov, vržena v Krimsko jamo
119.	Lampret, Mirica	Ljubljana Šiška	5. 7. 1942	1938	žrtev partizanov, vržena v Krimsko jamo
120.	Peruzzi, Svetoslav - Ivan	Ljubljana	5. 7. 1942	21. 5. 1922	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
121.	Por, Janez	Ljubljana	5. 7. 1942	24. 10. 1923	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
122.	Jelinčič, Ernest	Ljubljana	5./31. 7. 1942	12. 1. 1926	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
123.	Oblath, Dušan	Ljubljana	5. 7. 1942	24. 12. 1914	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu

124.	Arčon, Julij	Ljubljana	7. 7. 1942	1. 10. 1911	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu, sindikalist
125.	Šalehar, Janez	Ljubljana Moste	5. 7. 1942	14. 11. 1922	žrtev partizanov, ugrabljen na vlaku pri Verdu
126.	Osterc, Božidar	Ljubljana	8. 7. 1942	9. 1. 1920	žrtev VOS
127.	Bajda, Jožefa (Pepca)	Ljubljana Štepanja vas	12. 7. 1942	12. 3. 1903	žrtev VOS
128.	Bissiač, Lojzka	Ljubljana Žabjek	15. 7. 1942	17. 8. 1919	žrtev VOS
129.	Sajovec, Lojzka	Ljubljana	15. 7. 1942	14. 5. 1918	partizanka, žrtev partizanov, vržena v Krimsko jamo
130.	Kunc, Tončka	Ljubljana, Videm	16. 7. 1942	28. 12. 1904	žrtev partizanov
131.	Zwölf, Ivan	Ljubljana Trata	18. 7. 1942	7. 6. 1914	žrtev partizanov, mizarski pomočnik
132.	Zakrajšek, Viktor	Ljubljana Šentpeter	21. 7. 1942	20. 3. 1918	žrtev VOS
133.	Černe, Jernej	Ljubljana	24. 7. 1942	3. 7. 1884	žrtev partizanov, hotelir
134.	Ocvirk, Franc	Ljubljana Sv. Peter	24. 7. 1942	5. 10. 1898	žrtev VOS, mesar
135.	Bole, Franc	Ljubljana Šiška (Poljane)	25. 7. 1942	23. 9. 1887	žrtev partizanov
136.	Galič, Marija	Ljubljana Brdo	1. 8. 1942	5. 5. 1904	žrtev partizanov

137.	Jovan, Niko	Ljubljana Glince	2. 8. 1942	11. 11. 1918	žrtev partizanov, ubit pod Toškim čelom
138.	Zibelnik, Franc	Ljubljana Glince	2. 8. 1942	10. 8. 1908	žrtev partizanov, ubit pod Toškim čelom
139.	Winkler, Jože	Ljubljana Glince	2. 8. 1942	21. 12. 1911	žrtev partizanov, ubit v Gaberju nad Šentvid./Lj.
140.	Bobnar, Filip	Ljubljana Vevče	3. 8. 1942	19. 5. 1910	žrtev partizanov, ubit v Podlipoglavu
141.	Cankar, Jože	Ljubljana Dobrunje	3. 8. 1942	23. 2. 1921	žrtev partizanov, ubit v Podlipoglavu
142.	Krmec, Frančiška	Ljubljana Polje	3. 8. 1942	16. 10. 1894	žrtev partizanov, umorjena na Pugledu
143.	Podbevšek, Silva	Ljubljana Polje	3. 8. 1942	1903	žrtev partizanov, umorjena v Podlipoglavu
144.	Kunstelj, Marija	Ljubljana Savlje (Ježica)	5. 8. 1942	12. 8. 1926	žrtev partizanov
145.	Kunstelj, Marija	Ljubljana Savlje (Ježica)	5. 8. 1942	6. 8. 1899	žrtev partizanov
146.	Kunstelj, Mihael	Ljubljana Savlje (Ježica)	5. 8. 1942	28. 9. 1896	žrtev partizanov
147.	Pogačnik, Marija	Ljubljana Zg. Kašelj	3./6. 8. 1942	24. 2. 1903	žrtev partizanov
148.	Pogačnik, Feliks	Ljubljana Zg. Kašelj	8. 8. 1942	5. 5. 1902	žrtev partizanov

149.	Anžič, Franc	Ljubljana Bizovik	8. 8. 1942	24. 12. 1915	žrtev partizanov, ubit v Pancah
150.	Šumbergar, Karel	Ljubljana Sp. Kašelj	12. 8. 1942	4. 11. 1909	žrtev partizanov, ob napadu na vlak, železničar
151.	Žitnik, Franc	Ljubljana Bizovik	18. 8. 1942	1902	žrtev partizanov
152.	Šijanec, Stanislav	Ljubljana Stožice	20. 8. 1942	7. 2. 1926	žrtev partizanov
153.	Šijanec, Marija	Ljubljana Stožice	20. 8. 1942	31. 3. 1904	žrtev partizanov
154.	Šijanec, Ignacij	Ljubljana Stožice	20. 8. 1942	31. 7. 1905	žrtev partizanov, krojač
155.	Lipovec, Ciril	Ljubljana Rudnik	23. 8. 1942	1917	žrtev partizanov, učitelj telovadbe, ubit pri Orlah
156.	Lipovec, Hedvika	Ljubljana Rudnik	23. 8. 1942	1921	žrtev partizanov, ubita pri Orlah
157.	Majdič, Fortunat	Ljubljana Center	25. 8. 1942	12. 7. 1905	žrtev VOS, ravn. rokodelskega doma, sindikalist
158.	Cankar, Stanislav	Ljubljana Šiška	8. 9. 1942	1900	žrtev partizanov, ubit pri Glinicah
159.	Polak, Vinko	Ljubljana Moste	8. 9. 1942	15. 12. 1924	žrtev partizanov, ubit na Dolenjskem
160.	Goli, Jože	Ljubljana Rudnik	9. 9. 1942	28. 3. 1919	žrtev partizanov, uslužbenec
161.	Trontelj, Katarina	Ljubljana Rudnik	10. 9. 1942	1908	žrtev partizanov

162.	Trontelj, Stane	Ljubljana Rudnik	10. 9. 1942	7. 11. 1903	žrtev partizanov, zidarski pomočnik
163.	Pesjak, Franc (Anton)	Ljubljana Dravlje	20. 9. 1942	30. 3. 1904	žrtev partizanov, umorjen na Toškem čelu
164.	Habjan, Jože	Ljubljana Šiška	26. 9. 1942	8. 5. 1908	žrtev VOS, policijski stražnik
165.	Mojškerc, Jakob	Ljubljana Bizovik	27. 9. 1942	3. 8. 1893	žrtev partizanov
166.	Hočevar, Franc	Ljubljana Vevče	3. 10. 1942	5. 5. 1903	žrtev partizanov
167.	Babnik, Janez	Ljubljana Dobrunje	7. 10. 1942	16. 11. 1898	žrtev partizanov, trgovec
168.	Tesner, Lovro	Ljubljana Dobrunje	7. 10. 1942	9. 8. 1902	žrtev partizanov, kajžar
169.	Kukovič, Kazimir	Ljubljana Center	8. 10. 1942	27. 8. 1907	žrtev VOS, policijski agent
170.	Natlačen, Marko	Ljubljana Poljane	13. 10. 1942	24. 4. 1886	žrtev VOS, nekdanji ban Dravske banovine
171.	Prepeluh, Francka	Ljubljana Bizovik	22. 10. 1942	7. 10. 1910	žrtev partizanov, ubita pri Šmarju - Sapu
172.	Kavčnik, Karel	Ljubljana Brdo	14. 11. 1942	neznano	žrtev partizanov
173.	Jager, Mihael	Ljubljana Bizovik	31. 12. 1942	29. 9. 1892	ubili partizani
174.	Hruška, Anton	Ljubljana Šiška	1942	26. 2. 1922	žrtev VOS ali partizanov

Napadi VOS na okupatorja in okupatorske smrtne žrtve v Ljubljani

Po predstavitvi seznama žrtev revolucionarnega nasilja med Slovenci naj za primerjavo navedemo, koliko žrtev je revolucionarna stran povzročila med okupatorskimi vojaki. Če se osredinimo na Ljubljano znotraj bodeče žice, ugotovimo, da je revolucionarna stran v obravnavanem obdobju ubila osem okupatorjevih oseb, od tega tri vojake, tri italijanske policijske agente, enega šoferja nemške razmejitvene komisije in italijansko fašistko. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj primerov.

Julija 1941 je skupina 12 mladincev, oborožena s puškomitraljezom in puškami napadla italijansko patruljo v bližini igrišča Panonija na Večni poti v Ljubljani. Patrulja ni nudila organiziranega odpora in je bila razbita. O številu žrtev med Italijani vir ne poroča.[12] Italijanski viri poročajo, da je 29. julija 1941 neznanec s strelom iz pištole v Ljubljani ob 22.10 ubil 37-letnega šoferja nemške delegacije za razmejitev med Nemčijo in Italijo Jožefa Rebensteina.[13] Po vosovskih virih sta bila 4. 11. 1941 pri artilerijski kasarni ubita italijanska agenta,[14] vendar je točnejši datum te akcije 25. oktober 1941, ko so ob 21.30 na Topniški ulici v Ljubljani (Tyrševa 62) ubili italijanska policijska agenta Giovannija Orobono in Angela Podestata.[15] Dne 20. decembra 1941 so vosovci vrgli na urad mladinske fašistične

12 ARS, AS 1931, šk. 727, Akcije VOS v Ljubljani, 302 – 9/ZA, Pregled akcij VOS v Ljubljani 1941–1943.

13 ARS, AS 1781 »Poveljstvo grupe kraljevih karabinjerjev Ljubljana«, Umor Nemca Rebenstein Giuseppeja«, šk. 2, fasc. 155/I.

14 ARS, AS 1931, šk. 727, Akcije VOS v Ljubljani, 302 – 9/ZA, Pregled akcij VOS v Ljubljani 1941–1943.

15 ZAL, LJU 630, KPŽ, šk. 226, p. e. 923, pogrebni list št. 878, pogrebni list 879; AS 1781 »Poveljstvo grupe kraljevih karabinjerjev Ljubljana«, šk. 2, fasc. 155/I.

organizacije (GIL)[16] bombi, čez en teden pa še na gostilniške prostore na Tržaški cesti 95, na obedujoče italijanske agente in enega ranili. Dne 15. februarja je bil pred vladno palačo v Ljubljani ustreljen italijanski karabinjer, 22. februarja 1942 pa so vosovci na Vodnikovi cesti napadli italijanska vojaka, vendar o smrtnih žrtvah ne poročajo.[17] Na veliki petek 4. aprila 1942 so ob reševanju voditeljice VOS Zdenke Kidrič iz zapora smrtno ranili italijanskega stražarja Giuseppeja Firobelija, ki je za posledicami ran v bolnišnici kmalu nato umrl. 1. junija 1942 (po podatkih pogrebnega zavoda Žale 2. junija) so na Vodnikovi cesti vosovci ustrelili fašističnega oficirja Nicola Zitta.[18] Dne 10. junija 1942 je bomba, ki so jo odvrgli vosovci v gostilno Novi svet, ubila italijansko fašistko Ariello Rea. Poleti 1942 so vosovci na Jernejevi ulici v Šiški ubili člana tajne fašistične politične policije OVRA,[19] Pollistrela.[20]

Zaključek

Po nastanku vaških straž v ljubljanski okolici in Ljubljanske varnostne straže v samem mestu, ki jih je v samoobrambi in z dovoljenjem okupatorskih oblasti organiziral predvojni meščanski tabor, pa se status žrtev revolucionarnega nasilja in kraj njihove smrti spremenita. Medtem ko so bili v letih 1941 in 1942 žrtve

16 La Gioventù italiana del Littorio (GIL) je bila mladinska fašistična organizacija.

17 ARS, AS 1931, šk. 727, Akcije VOS v Ljubljani, 302 – 9/ZA, Pregled akcij VOS v Ljubljani 1941–1943.

18 *Slovenec*, 4. 6. 1942, letnik 70, št. 127a, str. 1, 2.

19 Organizzazione per la Vigilanza e la Repressione dell'Antifascismo (OVRA) je bila italijanska politična policija v času fašizma.

20 ARS, AS 1931, šk. 727, Akcije VOS v Ljubljani, 302 – 9/ZA, Pregled akcij VOS v Ljubljani 1941–1943.

revolucionarnega nasilja večinoma civilisti oz. nevojaške osebe, so bili v letih 1943 do maja 1945 žrtve iz Ljubljane večinoma oboroženi pripadniki protirevolucionarne strani (vaški stražarji, slovenski četniki, pozneje domobranci), ki pa so bili ubiti bodisi v spopadih s partizani bodisi ustreljeni kot ujetniki.[21] V letu 1943 je bilo med Ljubljančani 164 žrtev, pri čemer je šlo večinoma za oborožene pripadnike slovenskega četniškega gibanja in vaških straž (MVAC), ki so izgubili življenje v spopadih po kapitulaciji Italije jeseni 1943 na Notranjskem in Dolenjskem.[22] V letu 1944 se je število ljubljanskih žrtev, ki jih je povzročila revolucionarna stran, občutno zmanjšalo, saj je padlo na 79; v veliki večini je šlo za pripadnike Slovenskega domobranstva, padle v spopadih s partizani na Dolenjskem in Notranjskem. V letu 1945 pa je zlasti zaradi povojnih množičnih umorov pripadnikov domobranske vojske konec maja in na začetku junija (npr. na Teharjah, v Kočevskem rogu, Hudi jami) mogoče zaznati občuten porast žrtev revolucionarnega nasilja tudi med Ljubljančani, saj je bilo do konca junija tega leta kar okoli 934 žrtev revolucionarnega (vojnega) nasilja; v to številko pa niso vštete žrtve povojnih montiranih sodnih procesov, ki so jih komunistične oblasti množično organizirale od poletja do konca leta 1945.[23]

Povzetek

V članku je prikazan del do zdaj malo raziskanega dogajanja v medvojni okupirani Ljubljani v letih 1941 in 1942 – revolucionarno nasilje. Gre za obdobje, ko je Komunistična partija Slovenije v Ljubljani prek Osvobodilne fronte (OF) in

21 Hančič, *Revolucionarno nasilje v Ljubljani 1941–1945*, str. 260.

22 Prav tam.

23 Prav tam.

njene eksekutive Varnostnoobveščevalne službe delovala kot t. i. država v državi. Življenje prebivalstva je bilo zaradi tako rekoč vsakodnevnih napadov na civilno prebivalstvo s strani oboroženih revolucionarnih oddelkov (varnostnikov VOS in partizanov) še toliko bolj oteženo.

V prispevku je na podlagi arhivskih dokumentov in druge literature predstavljeno število žrtev revolucionarnega nasilja v Ljubljani v obdobju od julija 1941 do konca oktobra 1942, ko na tem območju še ni bilo delujočih oboroženih protirevolucionarnih oddelkov (vaških straž in Ljubljanske varnostne straže).

Na podlagi do zdaj pregledanih virov je razvidno, da je revolucionarna stran v obdobju od julija 1941 do konca oktobra 1942 izvedla napade, atentate ali ugrabitve okoli 200 oseb, od tega je bilo do konca oktobra 1942 kar okoli 170 oseb tudi ubitih. Med temi je bilo približno 160 civilistov oz. nevojaških oseb ter okoli deset partizanov in partizanskih dezerterjev.

Med žrtvami revolucionarnega nasilja na ljubljanskem območju gre v tem obdobju ugotovljivih primerov povzročitelja smrti za 90 primerov smrti (53 %), ki so jih povzročile partizanske enote, in za 80 primerov smrti (47 %), ki so jih izvršili pripadniki VOS, tri smrtne žrtve pa so povzročili komunisti že v obdobju, ko še niti VOS niti partizanske enote niso delovale. Slednje so delovale v središču mesta oz. na območju znotraj bodeče žice, v ljubljanskih predmestjih in vaseh neposredno ob mestu (zunaj bodeče žice) pa so revolucionarno nasilje povzročale partizanske enote. V članku je objavljen aktualiziran poimenski seznam žrtev iz tega obdobja.

Če se omejimo na Ljubljano znotraj bodeče žice, ugotovimo, da je revolucionarna stran v obravnavanem obdobju ubila osem okupatorjevih oseb, od tega tri vojake, tri italijanske policijske agente, enega šoferja nemške razmejitvene komisije in italijansko fašistko. Za primerjavo naj navedemo, da je revolucionarna stran na tem območju v istem času umorila kar okoli 80 Slovencev.

The Revolution in Occupied Ljubljana in 1941 and 1942: A Victimological Presentation of Its Consequences

Summary

The article presents a portion of what were until now poorly researched events in wartime occupied Ljubljana in 1941 and 1942 – revolutionary violence. In this period, the Communist Party of Slovenia in Ljubljana acted as a so-called state within the state through the Liberation Front (OF) and its executive, the Security Intelligence Service (VOS). The lives of the population were thus even more difficult due to practically daily attacks on civilians carried out by armed revolutionary units (VOS operatives and Partisans).

Based on archival documents and other literature, the article presents the number of victims of revolutionary violence in Ljubljana between July 1941 and the end of October 1942, when there had not yet been any armed counter-revolutionary units (Village Guards and Ljubljana's security guard) in this area.

Sources reviewed thus far show that between July 1941 and the end of October 1942 the revolutionary side carried out attacks, assassinations and kidnappings targeting around 200 people. As many as around 170 of those people were killed until the end of October 1942. Among them were around 160 civil-

ians or non-military persons as well as around ten Partisans and Partisan deserters.

90 (53%) of these victims of revolutionary violence in the area of Ljubljana during this period were killed by Partisan units, 80 (47%) were killed by VOS members, and three victims had been killed by the communists already before both the VOS and the Partisan units were even active. The latter operated in the city centre or in the area within the barbed wire; in the suburbs of Ljubljana and the villages in the immediate vicinity of the city (outside the barbed wire), revolutionary violence was carried out by Partisan units. The article contains an up-to-date list of the names of the victims from this period.

If we focus only on Ljubljana within the barbed wire, we find that the revolutionary side killed eight persons from the occupier's side during the analysed period; three of them were soldiers, three were Italian police agents, one was a driver of the German border demarcation commission, and one was an Italian female Fascist. For comparison: the revolutionary side in this area killed as many as around 80 Slovenians during the same time.